

TEATRE CATALÀ

14

SUMARI:

TEXT: Professionals i "amateurs" (Editorial).—Unes paraules més sobre el "Premi Ignasi Iglésias", per Francesc Curet.—Del temps passat. Els còmics d'afició. II. La representació, per J. O. M. (Josep O. Molgosa); any 1868.—El teatre que jo faria. La plàstica, la llum i els agrupaments, per Lluís Masriera.—L'actualitat teatral catalana. L'estrena a Romea de "El marquès i la seva filla", de Bartomeu Soler, per A. Rossich Catalán.—L'estrena al Teatre Espanyol, de la revista "Papitu" Santpere", de Joaquim Montero, per Guillem de Montalt.—Informació de la setmana.—Suggeriments i comentaris. Teatre sense dames, per Pau Rojas.—De la poesia lírica a la dramàtica, per Joan Pardellans.—Teatre Català "Amateur". Informació.—Noticiari.—GRAVATS: Sis il·lustracions a l'article "El teatre que jo faria", de Lluís Masriera.—Caricatura de Bartomeu Soler i Joaquim Montero, per Daniel Masgoumiery.—

ANY I - BARCELONA, 31 DESEMBRE 1932

30
C T S

Impremta "Ràpides Valls"

:-: Especialitat en :-:

Cartells

per a Teatre i demés es-

:: :: pectacles :: ::

Tàpies, 4 - Telèfon 16264 - BARCELONA

Secció de treballs comer-
cials, tant important com
la de Cartelleria, per
comptar amb la més ex-
tensa col·lecció de tipus

MEDALLA D'OR LEIPZIG 1914

ESCOLTEU I PROTEGIU

L'EMISSORA CATALANA

E. A. J. 15

Radio Associació

Ronda Universitat, 5

Telèfon 24853

DISPONIBLE

DISPONIBLE

Teatre català

ANY I

BARCELONA: 31 DESEMBRE 1932

NÚM. 14

PROFESSIONALS I "AMATEURS"

Se'ns ha dit, no amb aire de censura, però sí amb el to d'un reny amistós, que potser donavem en les nostres planes un tracte excessiu de favor als aficionats, en detriment dels professionals. Això — ens manifesta un amable comunicant — pot donar la impressió de què el TEATRE CATALÀ retrocedeix en lloc de guanyar posicions, tornant-nos al temps ja superat dels empirismes i de les coses fetes per afició.

Parlem-ne. Hi ha en aquesta qüestió diversos aspectes a considerar. Un d'ells la importància quantitativa i qualitativa que hom ha de donar a la informació de les actuacions d'ambdós elements interpretadors. Un altre aspecte interessant i, en certa manera, derivat de l'anterior, és si els aficionats han d'ésser considerats com a còmics en embrió i, per tant, subjectes a les fases i tractament d'una mena de cria o de carrera, o bé són senzillament uns grups d'entusiastes que fan comèdia per afany d'imitació — imitació que pot anar de la còpia quasi perfecta a la paròdia més grotesca — o bé per a realitzar una actuació purament artística i absolutament desinteressada. La diferenciació sembla que hauria d'ésser aquesta: és professional tot aquell que es dedica al teatre com a ofici i per a obtenir una remuneració material; és aficionat o «amateur» el qui es dedica a l'art de representar comèdies per esplai i sense altra recompensa que el gaudi i la satisfacció de recibir en el cercle més o menys limitat de la seva activitat esporàdica i intermitent.

Quin és el tracte que hom ha d'aplicar a professionals i a «amateurs»? Sota el punt de vista informatiu ens mereixen la mateixa consideració, puix uns i altres són manifestacions de la vitalitat teatral catalana i no tenim cap dret a espurgar i barrar el pas a l'exuberant actuació «amateur», com si fos una planta grim pant i parasitària que hom ha d'extirpar i desarrelar, per tal de què no xucli i neuleixi l'existència un bon xic precària del

teatre professional, víctima dels vicis i xacres que li han encomanat els seus inspiradors, amos, massovers i jornalers.

Si les activitats dels «amateurs» augmenten i minven, en canvi, les dels professionals, nosaltres, com a cronistes imparcials, hem de limitar-nos a registrar els fets sense perjudici d'especular i d'opinar sobre les causes.

Cal tenir en compte una circumstància específicament catalana del nostre teatre, la qual no pot liquidar-se a la bona de Déu, sense afectar a l'entranya mateixa de la qüestió. A tot arreu del món on hi ha «amateurs» i societats d'«amateurs», aquests viuen del reflex de les obres dels teatres regulars o bé de les especialment creades per a viure i morir en el nucli familiar o amistós de les entitats privades. A Catalunya, i especialment a Barcelona, el teatre autòcton ha nascut i s'ha format en el sí de les societats d'aficionats, des dels primitius Robrenyo i Renart, passant per Pitarrà i els homes de la seva època, per Guimerà (les seves primeres tragèdies «Gala Plàcidia» i «Judith de Welp», foren representades per primera vegada per un estol d'amics «amateurs»). No oblidem que els primers intents del «Teatre Intim», d'Adrià Gual, que ens iniciaren en les novíssimes corrents del teatre modern, foren realitzats per aficionats amb qualche col·laboració imposada de professionals, i que Ignasi Iglésias, amb el seu grup d'«amateurs» «L'Avançada», donava les primícies de les seves produccions renovadores. Hi ha més exemples a retreure que estalviem, per tal d'abreujar. A hores d'ara, les manifestacions més pures d'un art teatral autèntic es deuen a agrupacions d'aficionats.

El que passa és que actualment el professional va sentint cada dia amb menys intensitat l'amor al seu ofici i per motius diversos que no és ara el moment d'escatir, treballa com si ho fes per força i amb un lamentable desmenjament que es tradueix en la vàlua del seu art i repercuteix en el públic, que se sent decebut i malcontent. Mentre els professionals, en qualsevol ordre de disciplines, no posin en l'exercici de llur professió una guspira de idealitat o unes gotes de sentiment-

lisme que abranti i amoreixin la tasca penosa del qui treballa per viure i no més pensa en anar fent i passant, sense inquietuds, sense pena ni glòria, encara que el dimoniell de la vanitat sigui qualque vegada més que un estimul un esperó, els aficionats els portaran avantatge, dit sigui sense contrastar mèrits ni facultats ni menys establir una competència entre el qui treballa per amor a l'art i qui ha de viure de l'art.

Les conseqüències d'aquest estat de coses són vidents. No fa gaires dies que ens trobavem en una important població catalana que veu passar amb glacial indiferència el pas de les companyies de professionals mentre les representacions de teatre que dona una agrupació local d'aficionats obtenen plens i èxits esclatants cada vegada que tenen lloc, que és amb bastanta freqüència. A què és degut aquest fenomen? — varem preguntar a unes persones que estan al marge dels afers teatrals —. Es que aquests xicots (els aficionats) ho fan molt bé i posen tota l'ànima en les obres que representen, mentre que els còmics que venen de Barcelona sembla que se'ns rifin i encara que siguem de «fora», no volem que ens enganyn com a pagesos. Un altre ens parlava de

les formacions ambulants a base d'un parell d'actors de fama acompanyats d'una colla de infeliços o de despreocupats, que no se saben el paper i que passen l'estona que estan a escena, distrets com si ignoressin on són o bé guaitant als espectadors.

Aquest fet positiu, innegable, explica moltes coses i, sobretot, constitueix una lliçó que no podem negligir d'aprendre, per tal d'orientar i fixar la nostra conducta. Mentre en el teatre català estiguin confosos, sense una possibilitat immediata o propera de destriament, professionals i «amateurs», és lògic i recomenable per a la sort mateixa de la nostra escena, encoratjar i obrir el camí als que senten més idealitat i amor a l'activitat a la qual dediquen llurs esforços, il·lusions i la millor part de les seves hores. I com que es dona el cas paradoxal de què els professionals, generalment i amb les consabudes excepcions, en lloc de servir d'exemple i d'espill, necessiten ésser estimulats pels «amateurs», no ha d'estranyar que nosaltres, sense mancar a la imparcialitat i a un obligat deure informatiu, obrim a tot pler els braços a n'aquests grups de joves coratjosos que mantenen encesa en llur esperit la flama de l'amor al Teatre Català.

Unes paraules més sobre el "Premi Ignasi Iglésias"

No he tingut mai la pretensió de fer-me escoltar per sords voluntaris i no dic per conveniència, perquè la sordera no és mai convenient a ningú per molt bé que s'administri. Dins la modesta esfera en què em bellugo, en tinc prou en trobar un recó on poder dir el què em sembli i com me sembli, ço que no és pas sempre fàcil ni oportú. El pitjor dels mals que hem de combatre és la política del silenci i la simulada indiferència per les opinions alienes, puix a més d'ésser un còmode subterfugi per a eludir polèmiques enutjoses, fressen els camins de la irresponsabilitat i del caprici autoritari, sense control.

L'assumpte que ens ocupa no té, certament, una importància transcendental. De més grasseos en penjen. Total: l'adjudicació d'un premi anual de 5,000 pessetes que, segons com, pot ésser una prima innecessària i absolutament ineficax o bé un estimul eficient i molt d'acord amb la institució del concurs i amb les necessitats del Teatre Català.

Les suggerències, o, si voleu, senzilles observacions que em vaig permetre fer en el número 12, del 17 d'aquest mes, del TEATRE

CATALA, referent a la manera d'adjudicar el «Premi Ignasi Iglésias» i al sistema de votació, no han merescut el més lleu comentari de ningú, llevat d'unes lletres de cordial adhesió rebudes d'uns anònims i entusiastes comunicants als qual regrecio la gentilesa bo i fent-los fermaça de què, mentre pugui, no desdiré.

El pitjor de tot és aquesta atmòsfera de viciada displicència en què s'embolcalla tot el que hauria de remoure l'opinió dels sectors, no ja intellectuals, sinó intelligents de les noves promocions catalanes, que contrasta amb la perillosa inclinació que es remarca per a engruixir les ja espesses formacions burocràtiques. Tantseval! — diran els uns —. Ni un premi pot salvar el Teatre Català, ni cinc mil pessetes enriqueixen un autor ni el fan immortal. Altres maldecaps tenim! — afegiran uns altres —. Entre la joia de l'obertura del Parlament de Catalunya, amb totes les seves magnífiques conseqüències i possibilitats, la popular rifa de Nadal i les malvestats dels aiguats de Girona i de l'incendi de «El Siglo», qualsevol pensa amb les miseriosas derivacions d'un

premi estatut sota el patronatge d'un sant laic, fill de Sant Andreu, que no fa miracles en certa mena de gent.

Admesos el menyspreu i la indiferència, més o menys sincera, no em puc avenir de què d'una manera indirecta s'esbiaixin les qüestions, fent el sonso i desviant ço concret de les preguntes o suggerències pel desacreditat i anti-pedagògic mètode Ollendorf.

Sento molt que una novíssima i elegant habitud periodística que té per norma voler ignorar el contraopinant bo i bastint un castell arbitrari damunt una posició que hom vol fer invisible, declarant-la inexistent, em privi d'anomenar el prestigiós periòdic que ha inserit darrerament unes extraordinàries manifestacions sobre l'abast de l'atorgament del I Premi Ignasi Iglésias, signades per un entranyable, per molts conceptes, amic meu, i en les quals em considero alludit. No voldria afegir als meus nombrosos pecats el de la incorrecció i tota vegada que no sembla decorós que un hom digui en públic amb qui discuteix, com si es batés entre ombres, deixem-ho córrer i anem al gra sense assenyalar a ningú. Al capdevall, potser aquesta indeterminació de lloc i de contrincants dona amplitud a l'ambient i eixampla els nostres estrets horitzons.

La nostra tesi, més ben dit, la nostra modesta opinió, era que el Premi Ignasi Iglésias s'havia adjudicat enguany sense profit per al Teatre Català, que és ço que interessa i justifica la creació de la recompensa, i no pas per falla o incompetència del meritíssim i honorable Jurat, ans al contrari. El Jurat va limitar-se, simplement, a premiar l'obra que va creure millor entre les presentades a concurs i aquesta resultà ésser la que, quan va representar-se obtingué major èxit de públic i de crítica. Fins ara no hi ha res a dir. Ara bé: si en competicions successives persisteix, com és fàcil de creure, el mateix criteri, i potser no se'n pot mantenir d'altre mentre no es modifiquin les bases del concurs, la finalitat del Premi restarà de fet desvirtuada, i els autors inèdits, inèdits pel motiu que es vulga, es veuran condemnats a etern silenciament i a la llarga acudirán no més al concurs els autors que hagin estrenat amb èxit i la imprescindible munió d'infelïços que tenen la monomania d'escriure comèdies com podrien guixar les parets. Per això creia, i segueixo creient mentre no se'm demostrï el contrari, que si el Premi ha de tenir la desitjada eficàcia d'estimular la producció teatral catalana, ha de limitar-se la competició a obres no representades en teatres regulars, és a dir, a obres inèdites.

El que em sorpren és que hi hagi qui cregui, com es despren del comentari de premsa més

amunt aludit, que el veredict del Jurat del I Premi Ignasi Iglésias, tan còmode i expeditiu, tingui res no menys que el caràcter de lliçó exemplar, transcendental, fins al punt d'atribuir-li, si els autors carabassejats se l'aprenguessin, l'altíssima finalitat o conseqüència d'haver liquidat una rèmor per a la normalització del teatre català, tot i fent a l'ensens la liquidació d'una època confussionària.

Es a dir: la rèmor la constitueixen els autors no premiats i tot el que puguin representar si és que l'obra llur té un caire ideològic o de matís. L'època confussionària que cal liquidar a títol de «neteja indispensable» per a poder construir amb una mica de «decòrum», és, ben segur, la dels «morts gloriosos, bons per a reverenciar, però no pas per a ésser desenterrats amb la freqüència d'ara». Així l'obra modèlica, exemplar, que s'aixeca com una fita, és la comèdia de Sagarra, consagrada enguany pel Jurat del I Concurs Ignasi Iglésias amb l'adjudicació del premi, a la que seguia en mèrits l'obra «Un pare de família», de Carles Soldevila.

Em sembla, ho confesso amb tota sinceritat, que no n'hi ha per tant ni per molt menys. No conec, naturalment, quasi cap de les obres presentades a concurs; però si és veritat, com suposo, que totes elles són inferiors a l'obra premiada, hem de convenir que dissortadament el Jurat ha tingut d'especular damunt una evident penúria de la producció teatral catalana, puix ni «L'Hostal de la Glòria», de Sagarra; ni «Un pare de família», de Carles Soldevila, dit sigui sense intent de desmerèixer el legítim i ben guanyat prestigi literari d'ambdós autors, poden ésser enlairades a la categoria d'aquelles obres que són un exponent o el guiatge d'una dramàtica en camí. Es més; teatralment parlant, que és l'únic interessant en aquest cas, són, la una i l'altra, especialment la premiada, inferiors en tècnica, estructura i emotivitat, a la majoria d'obres d'aquells vells autors que hom voldria enterrar com a morts i que, trist és dir-ho, amb tot i llurs innegables defectes, no han estat no ja superats sinó ni igualats per la generació teatral d'aquest moment. Ho declaro amb tota convicció i estic disposat a provar-ho.

Que es digui que el Jurat ha fet el veredict en un pla de relativitat, tenint en compte el mèrit de les obres presentades i no pas el que hauria estat exigible, ja està bé i ens posa a tots en una situació d'honesta modèstia, que ens faci desitjar dies millors per a la nostra escena, bo i encaminant-la per a que així sigui ben aviat. Però resulta excessiu, tartarinesc quasi, que hom vulgui trompetejar l'esdeveniment de la concessió del Premi amb aquestes paraules: «Enterrem els nostres

morts i procurem congraciar-nos amb els vius, que són els qui ens han d'omplir les sales d'espectacles i els qui han d'assegurar una vida normal i digna al nostre teatre». Com a desig està bé i ho subscrivim. Com a expressió d'entusiasme nascuda del resultat del concurs... francament, ho trobem excessiu i fora d'osques.

Hi ha en l'escrit de referència altres extrems interessantíssims i, al meu judici, del tot desorbitats que la manca de temps i d'espai em priva avui de comentar. Penso fer-ho un altre dia — sense, però, assegurar-ho del cert — puix les consideracions aludides, filles d'una comprensió defectuosa i poc generosa de l'obra de les generacions anteriors a la nostra, mereixen ésser debatudes i rebatudes encara que no més sigui per a fixar els veritables termes de la qüestió.

FRANCESC CURET.

DEL TEMPS PASSAT

ELS CÒMICS D'AFICIO (I)

LA REPRESENTACIÓ

En l'article anterior vaig deixar als aficionats esperant el dia de la funció, cosa que com totes les d'aquest mon, tenen la seva arribada. Ja hi som. Imaginem un teatre de la mena dels més modestos, situat al fons d'un corredor fosc i humit i d'amplària gens supèrflua. Una candela de seu que sembla que hi sigui per força illumina amb «mala cara» una rampa amb graons per a baixar els quals és necessari portar gorra de cop. El teatre pren el nom d'una eminència literària que si veiès la innocència amb què es comporten els aficionats es partiria de riure, abans que enorgir de vergonya.

El local comença d'emplenar-se de quitxalla, sector bulliciós de la concurrència que abunda sempre en tota mena d'espectacles gratuïts. Van compareixent, a més, persones grans en nombre respecte, cosa que no té res de particular, car es tracta d'una funció per convit. Els empresaris, que es queixen sempre de tenir poques entrades, haurien de fixar-se en aquest detall. Pot-ser convidant a la gent arribarien a subsanar el defecte, car és sabut que en els temps que correm no basta el mèrit d'un espectacle per a fer anar el

públic al teatre. L'espectador sap fer els ulls grossos, i mentres siga cosa de pocs quartos deixa passar bou per bèstia grossa. Pel motiu susdit serà aquest vespre la concurrència nombrosa. Els còmics s'animen en veure tanta de «gernació», i van i venen, i passen i tornen saludant als coneguts, encaixant amb les amiguetes i mostrant-se amables amb tothom. N'hi ha que per a fer-se més vistents fan viatges «accelerats» des de l'escena al pati i vice-versa, simulant tenir molta feina. Tot plegat, es redueix a quedar-se parats a l'extrem de la sala i tornar a l'escena per a no fer-hi res.

Aquests passeigs i entreteniments tenen la virtut de retardar la funció. A la fi comença el públic a fer sentir la seva impaciència picant de mans i de peus. Per tal d'apaibagar la inquietud s'asseu el pianista davant del piano i comença, a tocar una habanera amb les poques cordes que resten a l'instrument. Com que segons la dita d'un poeta «la música domèstica a las fieras», el públic, desvetllada la seva sensibilitat per les notes del tango, es tranquil·litza i s'aquieta. Diguem que l'harmonia única i perceptible consisteix en el «tam tam» repetit de l'acompanyament car no van els cantàbils més enllà de la caixa del piano. La flaqueza de les cordes no permet d'aixecar les veus, i aquesta laxitud o debilitat sembla pregar al pianista que no apreti massa, puix que el mal no vol soroll.

Acabada l'americana, que per lo dèbil sembla de dejuni, torna el públic a bellugar-se, a picar de peus i de mans i a fer gatzara. La impaciència dels concurrents s'encomana als que es mouen de teló endins, i tot és moviment, i preparatius, i veus que criden a la dama, al galan, als comparses, els quals contesten sempre que «ja vá» i mai acaben de comparèixer. El neguit del públic augmenta al pas que creix la impaciència dels que es troben a les taules. A la fi van sortint per entre els bastidors els comparses, la dama i el galan. Uns i altres es corden encara les corretges, s'adoben el pentinat, o es reflen els mostaxos. En estar tots a punt i en disposar-se a fer la senyal d'alçar el teló s'adona la dama de que li manca el flascó de les metzines, la qual cosa fa que corrin tots al guardarroba, que topin i s'entrebanquin per a arribar-hi més aviat. L'ésserament i la confusió retrassen l'instant de començar. Amb no poques penes i treballs és trobada la figueta de les metzines, la qual cosa permet d'alçar el teló. Abans ha vist el públic qualques parelles d'extremitats corresponents a tan-

(1) Vegis els números 10 i 13, del 3 i 24 desembre corrent.

tes altres persones que cuiten a desaparèixer de l'empostissat. Ço fa riure als de fora i desconcerta als actors, malgrat lo qual es comença la comèdia dient-se els papers amb fermesa, car no hi ha ningú que es «corti». El més que podrà succeir serà menjar-se algun boci de relació quan aquesta sigui llarga, cosa que després de tot, no serà notada per ningú.

Com que el públic està integrat per parents i coneguts dels que representen, es fa esment només a les sortides dels personatges. Tantost una mare veu al fill emboçat amb una capa vermella i un «capacete» amb moltes plomes de colors, ja el coneix i ho comunica als de la vora, als del davant, del darrera i dels costats. El somriure amb el qual saluda la bona dona la sortida del «noi» revela el goig que s'esplaia dintre del cor maternal. La sortida d'un altre personatge és anunciada per un escamot de criatures que'l comencen de signar a llurs parents amb els crits de:

—Pepet, Pepet!

—Mare, miri al Pepet!

Pepet, sense perdre la relació, clava a la mainada una mirada furiosa que vol dir: «Tant de bó que us caigués la llengua». Els menuts, però, no en fan cas, car diuen uns altres:

—Jo el conec a aquest.

—Jo també.

—Jo li porto la roba, perquè s'està a dalt de casa i el conec més que no pas tú.

—Si vols dir, més que jo!

I ambdues criatures entren en disputes per tal qui coneix millor al Pepet.

Entre mig d'auests tràngols i peripècies segueix el primer acte, fins que baixa el teló. Comença el segon i tot sembla anar com cal. L'escalf de la sala anima als còmics, que parlen seguit, es mouen amb desembraç i ultra de «sentir» ço que diuen fan «sentir-ho» als concurrents. Convé d'advertir que un aficionat ho planyerà tot menys els crits en aquelles escenes en les quals siga el sentiment tan pujat de to que li permetin d'esgargamellar-se.

Passem per alt el tercer acte i fixem-nos en el quart, que és el que ofereix més incidents, car s'hi desenrotllen totes les desgràcies previstes o anunciades al primer, segon i tercer. L'escena representa un calabós; el galán jove, condemnat a mort, espera l'hora fatal pensant amb la seva amada. Entra l'escarceller seguit de diversos esbirros i amb el galán, que és el rival de la víctima i que fa de «Duque». El galán jove i el galán parlen i no es poden avenir. En anar-se'n, diu aquest

eixamplant els braços i amb veu de tro: «morirás!», cosa de la qual el galán jove s'aconsola i que enterneix de veres al públic. L'infortunat amador torna a caure en l'abatiment, fins que li diu un comparsa que una senyora el ve a veure. Aquesta senyora, que és la seva promesa, es diu «donya Sol». Ja s'han vist, ja s'han agafat les mans; ja es mimen i s'acaricien.

—Que bé ho fan!, diuen els del públic.

I l'amorosa parella declama i plora i gemega, — no hi ha ningú tan ploraner com dos amants d'aficionats — fins que cauen ambdós agenollats tot jurant-se amor etern, alçat el cap i estesos llurs braços, ço que recorda la posició dels pastors de pessebre, en l'Anunciata. Entra el «Duque» encès per la gelosia i maltracta a «donya Sol» i al seu «currutaco». Llueixen llurs espases i ja ningú es recorda de que siguin tals aficionats, la qual cosa haurien també oblidat ells de no haver de fer la caiguda mortal, que és dels recursos que fan més goig i en el què es facil obtenir-hi algun aplaudiment. En ésser al moment del compromís, es fereixen mutuament, i com per art de bruixeria es porten l'un i l'altre la mà al costat, fan qualques tantines i xap!, van a l'hora de costelles. Malgrat de tenir força estudiada la caiguda, queden capiculats i amb les cames amples, ço que els fa semblar dos descomunals parells de tisores. La dama s'agenolla als peus de l'amant, i plora i sospira i es desespera, mal siga només per allò de que qui perd el seu perd el seny. Es treu l'ampolla, s'empassa el líquid i cau morta al costat del seu promès. El teló baixa i tapa aquest quadro d'horror. Els concurrents, afectats, respiren fatigosament, es miren els uns als altres i fan anar el cap endavant i endarrerà, com volent dir: «sembla que ho facin de debó».

La funció acaba amb un sàinet del que no vui dir-ne res per a no allargar l'article. En ésser l'endemà torna el «Duque» a soldar regadores al taller, el «Marqués» fa córrer altra cop la garlopa, i els restants personatges, despullats de llurs vistents i fastuosos trajes, apareixen amb l'honrosa brusa blava. Ço no és obstacle per a que es recreïn, tot treballant, pensant en el goig que feien quan eren «Condes», «Marquesos» o «hidalgos» de per riure.

J. O. M.

(Josep O. Molgosa)

EL TEATRE QUE JO FARIA

LA PLASTICA, LA LLUM I ELS AGRUPAMENTS

I

Us exposaré, «amateurs» amics, un «resum» del teatre que jo faria, del teatre ideal que jo anhele, sense que això vulgui dir que jo hagi assolit el meu bell somni.

Abans de tot us de fer una observació: cap de les meves apreciacions no implica ni la més mínima desconsideració per a les obres passades. Malfieu-vos d'aquells que diuen: —Fins avui no s'ha fet res. El que podia passar en altres temps, ara cal arreconar-lo a les golfes dels mobles vells. — Qui diu això, o és un inconscient o parla de mala fe; en tot cas és un pretensió que no gosa dir que fins que ell ha vingut al món la humanitat no ha produït res de bo.

Els nostres predecessors van fer coses que han estat i continuen estant molt bé; el que hi ha és que una pila d'invents moderns han simplificat la tècnica, o han aportat mitjans nous i han obert horitzons desconeguts, especialment en la presentació escènica.

Les transformacions degudes als elements de què ara disposa el teatre, són les que m'han inspirat algunes consideracions que, repeteixo, no m'impedeixen admirar el que han creat els altres.

Jo considero que hauria d'haver-hi dos menes de teatre: el teatre per a comèdia i el teatre per a espectacle. O dit amb altres noms:

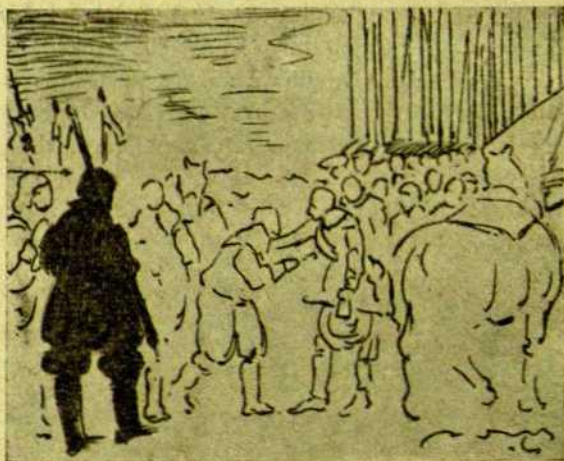

Fig. 1. Esquema del quadre «Les llances», de Velázquez. Proporció de les figures a l'altura del quadre.

Fig. 2. «Sota la tenda», drama oriental. Alçada mínima del marc escènic en el teatre de l'Estudi Masriera.

teatre de figura i teatre de paisatge. Tant la sala com l'escena de l'un i de l'altre han d'ésser diferents. La relació de l'obra, no solament amb l'escena, sinó fins amb la sala, és de tanta importància que una obra pot fracassar per desproporció amb el local. Quan jo era adolescent recordo haver assistit a l'èxit immens d'un «Orfeus», de Gluck, al teatre Líric, que havia naufragat al Liceu. Aquest fet s'explica perfectament; ni l'escenari ni la sala del Liceu no són fets per escoltar les finíssimes harmonies de la música de Gluck.

En Martínez Sierra em deia que una temporada que va fer al Novetats, li va fer malbé els actors, que es van acostumar a forçar la veu, a exagerar les actituds i varen perdre aquells matisos del diàleg que són l'encant de l'òida en les sales petites.

Per dissort, a casa nostra, els teatres han de servir per a tot: són com aquells trempaplomes que tenen ganivet, tisores, tirabuixó, llima, punxó i martell; i ni el martell pica, ni la fulla talla, ni la llima serveix, ni el punxó forada. En molts teatres s'hi fa comèdia i sols una tercera part del públic sent les paraules i veu l'expressió dels rostres.

D'aquest teatre de comèdia és del que vull tractar, puix és el que més interessa als «amateurs».

Parlaré, doncs, del teatre de comèdia que jo faria, sota el punt de vista solament artístic.

La sala d'aquest teatre seria relativament petita, perquè s'ha de veure bé i s'ha de sentir bé des de qualsevol lloc.

Com que l'escena ha d'ésser plana, és la sala la que ha de dur la pendent. La inclinació del sol ha de permetre als espectadors veure tota l'escena. Si aquesta és en forma de tríptic, no hi haurà llotges de prosceni.

Segurament en el meu teatre els pisos no podrien tenir gaire alçada, perquè la diagonal que marca la visual des del fons de l'escena daria una resultant bastant baixa. Però no hi fa res: la massa alçada obliga l'escenògraf a fer uns equilibris de perspectiva que perjudiquen la simplicitat, i els actors vistos per sobre perden la gràcia de les actituds.

Com he dit, les taules han d'ésser perfectament horitzontals. Antigament es feien amb una pendent bastant pronunciada, que cada dia ha estat menor, fins ara que tothom es va convencent que, per moltíssimes raons, no han de tenir cap inclinació. Darrerament, la reforma de l'Odeon de París, que ha estat considerada com un encert, ha fet l'escena perfectament plana.

Potser en les escenes fetes a l'antiga, ara hi sobren més coses que no pas n'hi manquen. Quan la il·luminació es feia amb candeles, eren indispensables els varals davant i darrera dels bastidors i rompiments, i era necessària la bateria que els castellans continuen anomenant «candilejas», segurament perquè eren un rengle de «candiles» o de candeles.

El gas va perfeccionar la il·luminació, però emprant la disposició antiga. Aquesta disposició de la llum va fer dividir l'escena en 4, 5 o 6 parts, que se'n van dir «caixes». Cada caixa comportava un parell de bastidors laterals i la bambolina que els tancava. Cada

Fig. 4. «Les Précieuses ridicules», de Molière. Alçada màxima del marc escènic a l'Estudi Masriera.

bastidor portava darrera un rengle vertical de llums que se'n deia «varal»; i la bambolina n'amagava un d'horitzontal que se'n deia «hers».

Tots haureu vist, encara avui dia en molts teatres, l'eterna bambolina de fullatge retallat que serveix per a amagar la renglera de llums i per a tapar la forada.

Quan es va instal·lar l'electricitat dins dels escenaris, es va continuar la mateixa disposició del gas, que, com he dit, era semblant a la de les candeles; però de mica en mica aquesta disposició s'ha anat allunyant de la forma primitiva per a aprofitar els immensos avantatges de simplificació que permet l'electricitat i dels quals parlarem en ocupar-nos de la llum.

Avui dia, podent fer arribar la llum a la distància que es vulgui, la disposició de l'escena pot ésser molt més senzilla; pot quedar més lliure i no cal una divisió sistemàtica.

En el «teatre de figura», la figura de l'actor i més que res l'expressió del seu rostre s'han de considerar com a elements principals. El que vol dir: que aquests elements agafaran més valor, com menys empetitits quedin per l'ambient que els volta. Per això l'alçada del quadro que emmarqui l'escena no pot passar de 3 metres. Si mirem els quadros dels pintors de figura que en llurs composicions, més o menys teatrals, han volgut donar un especial relleu a l'expressió de les cares, veurem com

Fig. 3. Escena de «Impressió dels Dies Sants a Jerusalem»

Fig. 5. Esquema d'un fragment d'una composició de Wateau. El paisatge domina i les figures passen a ésser decorativament un element secundari

quasi mai l'alçada de la tela no ha arribat al doble de les figures de primer terme.

En el quadre de les « llances » de Velàzquez, per exemple, que és dels pocs quadros grans on l'expressió dels personatges té un valor, la relació de la grandària dels caps amb la del quadre és superior a la de l'escenari més petit (Fig. 1). I si prenem Pau Veronès com a exemple, veurem que quan vol donar valor als personatges talla la composició i deixa fragmentària l'arquitectura i, en canvi, quan la figura és sols un ornament decoratiu de conjunt, l'element arquitectural domina la composició.

Vegeu també com es fan els retrats: per concentrar l'interès en l'expressió o en la semblança, es pinta solament el bust, i així que s'amplifica la composició, aquestes condicions es dilueixen. Per això, si en el teatre volem

la figura com a principal element d'interpretació, d'expressió i àdhuc de decoració, havem de sacrificar-hi el marc.

El meu escenari, doncs, tindria una alçada relativament petita. (Figs. 2, 3, 4 i 5).

En la major part dels nostres teatres resulta: que un bosc té, per exemple, 10 metres, la sala d'un palau té els mateixos 10 metres, la barraca més miserable també té 10 metres, i tot té 10 metres perquè l'amplada de l'escena té 10 metres. Es clar que aquest defecte es pot solucionar mitjançant diverses embocadures. Però la manera més senzilla és construir l'escenari en forma de teatre tríptic.

Per a donar a l'espectador la sensació d'interior i la sensació d'aire lliure és indispensable variar les proporcions de l'escena. Pocs vegades haureu vist en el teatre que els actors us facin la impressió que es troben a casa seva; quasi sempre fa l'efecte que són a l'hotel o en un pis estrany. Jo he vist al Liceu el primer acte de la « Louise », de Charpentier, on un pobre treballador ha de viure amb la seva filla en un piset de Montmartre, accionant en una cambra tan gran que, si a París la rellogués, no hauria de treballar més. En el vertader teatre tríptic, les dues columnes laterals han d'ésser movibles per variar l'amplada dels escenaris. Jo, sense mitjans per a fer-ho, he intentat les tres escenes amb columnes fixes i, encara que el resultat no ha estat tan perfecte, la sensació que em proposava es va assolir (Fig. 6).

LLUIS MASRIERA.

(Continuarà).

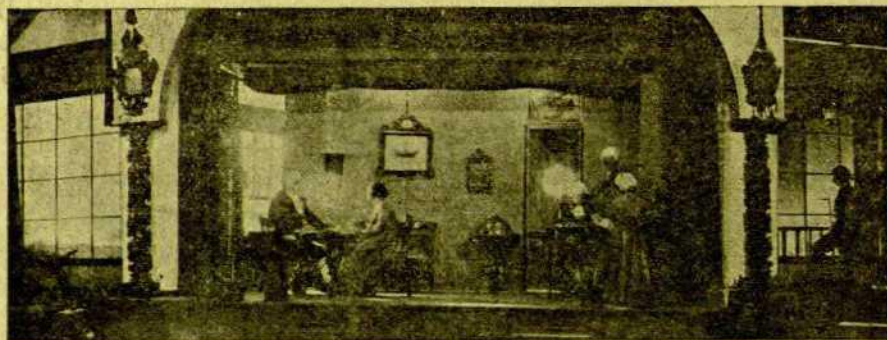

Fig. 6. Escenificació de « La Bourse », de Balzac, la primera obra que va representar la « Companyia Beliquet » en el teatre tríptic de l'Estudi Masriera

SUGGESTIONS I COMENTARIS

TEATRE SENSE DAMES

El Teatre de aficionats revesteix avui dia a Catalunya una vertadera importància. Mercés a ell, els nostres autors gaudeixen d'un bon ingrés monetari, tota vegada que apart el Romea, en cap més altre coliseu d'importància es representa teatre català. Així és que influeix en el cobrament de drets de propietat, l'estol d'entitats particulars «amateurs» que a Catalunya donen vida a mantes produccions condemnades a l'ostracisme.

Apart d'això que manifestem, hi ha a Catalunya cinc cents i escatx de locals, on s'hi fa Teatre Catòlic, o mellor dit, teatre sense actrius. Veritablement que és sorprenent veure en diferents entitats d'aquestes, on s'hi representa «Les joies de la Roser», sense la «Roser»; «El joc dels disbarats» (sense la dama); «El ferrer de tall» i fins «Els vells», tallant-hi els actors tota participació de dames. Aquestes entitats, no gens escasses, engroixeixen el foment del teatre «amateur», puix compten amb un repartori d'obres especialitzades, essent-ne els autors més afavorits i els que perceben més diners, entre altres Francesc Gay Pvre., Manuel Gomis, Pere Boquet de Recasens, Emili Graells Castells i Francesc Criac.

Sembla que hom tracta de crear una Biblioteca de Teatre Moral, a fi de que els aficionats, escassos de produccions verament literaris i a manca d'obres noves, puguin representar allò que sigui per ells una veritable novetat.

Nosaltres, que assistim a aquestes interpretacions modestes de joves que actuen en Casals Catòlics, ens planyem de veure obres de Pitarra, Llanes, Aulés, Folc i Torres i Iglésias, en les quals cometen atropells artístics i desgràcies literàries.

Elogiem — i ho creiem de veritable necessitat — la creació d'una Nova Biblioteca i no dubtem que amb llibres d'autors com els que hem esmentat, podrà rejuvenir-se el Teatre sense dames.

El mateix Ramon Vinyes, en la seva joventut escrigué «Entre boires» i «El calvari de la vida» i podem afirmar que s'han representat centenars de vegades, doncs són obres excel·lents a posta per aquest teatre. En Graells, té «Somni de Glòria», «Cap al cim», «Riuada d'or», que porta més de tres-centes representacions; Mossèn Gay, amb «L'artista», ha tingut un èxit sorollós; en Boquet, amb «Els masells» i «Com les boires», ha guanyat nom i profit. Perquè, amb homes així, i altres no tan coneguts, no pot formar-se una Biblioteca especial, que seria un negoci de teatre i, sobretot, editorial?

Un editor, el senyor Quera i Còrdoba creà «L'Escon», però venia les obres a tres i quatre pessetes i això no era a posta, per a que li correspongués el públic; per altra banda, la biblioteca «L'Escon» edità un sens fi d'obres que no foren del gust dels aficionats del teatre catòlic.

Creiem que si el Teatre sense actrius, està fonamentat a base d'obres notables dintre el seu gènere, s'anirà mantenint la flama d'un factor modest, però auster, ajudant a què no morin uns espectacles casolans, «familiars», que no deixen d'aportar certa estima al teatre català, dins de l'ambient limitat en què es despleguen.

PAU ROJAS.

NOTA DE LA REDACCIO. — Amatents en el nostre propòsit de donar acolliment en les nostres pàgines a tota mena d'opinions, mentre responguin a un interès general i a un ben intencionat criteri, publiquem avui l'escrit que ens ha tramès el senyor Pau Rojas sobre el teatre sense dames. Ara bé; no seria ja hora d'abandonar el prejudici anacrònic i injustificat d'excloure sistemàticament el sexe femení de les representacions de l'anomenat «teatre catòlic»? Són ja bastants les entitats confessionals que no temen de fer comèdia amb dames, puix que ni la moral ni l'ortodòxia en pateixen res. Ens plauria molt recollir les opinions de persones autoritzades sobre aquesta qüestió.

L'ACTUALITAT TEATRAL CATALANA

TEATRE CATALA ROMEA -23 Desembre.- Estrena de la comèdia en tres actes, «EL MARQUES I LA SEVA FILLA», de Bartomeu Soler

Aquesta comèdia encaixa de ple dintre dels motllos habituals; això vol dir que l'autor no combrega, en teatre, amb cap dels corrents de renovació. Tot amb tot coneix bé la tècnica de l'escena; així pot, amb una obra d'argument minso i àdhuc potser no massa original, mantenir l'interès de l'auditori durant tots tres actes. Potser també és degut a la personal forma d'exposició de la trama que, fins arribar al desenllaç, us és sempre servida mitjançant entretecs i suggerències.

El marquès de Polinyà — noble autèntic — disfressa amb una màscara volguda de cinic i d'aventurer, una pretèrita tragèdia passional i el crim que en fou la venjança immediata. Venjança que ell, de llavors ençà, fa extensiva als humans, amb un fons però de vulgar concupiscència material.

Marta Vidal — avui Angela Sureda — és de condició humilíssima en l'ordre material i moral. Perdé la mare a Viena i després d'aquella mort, per a fer front a la vida, davalla fins a l'amor que es compra. En tal ambient la conegué Sureda, marquès de Polinyà. Es lligaren amb afecte, per part d'ella, per aquella raó tan corrent en la psicologia de les perdudes, la qual les fa admirar als que menys les maltracten. Després esdevingué en mans de Sureda un instrument pels seus propòsits; com a compensació ell li prometé preparar-li una boda de conveniència que a ella la redimiria i ensems asseguraria a ambdós una posició folgada. Per a millor assolir els propòsits passarien per a tothom per pare i filla.

I així el presenta l'autor en un ambient de catalana aristocràcia deixatada, amb enyorances i anhels de restauració borbònica. El marquès de Polinyà, per a viure adescara recorre als usurers o es dedica al «chantage», explotant les susdites reivindicacions reials. Però, un bon xic atrapat, indica a Angela l'home que ha de salvar-los. I vé allò previst: ella se n' enamora i la combinació se n'aniria a terra si l'aventurer, la noia i el festejador no juguessin de cop a cartes vistes: el marquès per desesperat, la noia per noble, l'amant en nom d'uns escrúpols sobre la sordidesa de la seva vida de ric desvagat. I l'amant els salvarà; fugiran a Viena i allà, on Marta caigué més avall, Ferran Oliver s'hi casarà. Clouen la comèdia uns mots de recança del marquès en adonar-se que Maria, el seu escalf, pesaven en la vida d'ell amb tendror fins llavors mantinguda se-

creta. En aquesta obra l'humorisme va a càrrec de dos matrimonis: el baró del Castell i la seva esposa poeta i els Forcades, parella de «parvenus».

Entenem el primer acte el més fluixet de l'obra; una bella estona la hilaritat és mantinguda per un abús dels mateixos trucs. Això provoca un reflex de vulgaritat en l'ambient aristocràtic, del qual no en són pas igualment dignes el baró del Castell que la seva esposa i la parella Forcada; tot amb tot la primera figura és la que en surt més desfavorida i és de doldre perquè el tipus és encertat i força humà. La resta de l'acte té una transcendència sols expositiva. En canvi, enllà dels altres dos actes, quan les situacions i les escenes es precisen, el diàleg pren un to sobri que àdhuc no lligaria amb cap amanerament dels intèrprets. Remarquem com a encert, l'escena del «chantage» de Polinyà al baró del Castell; és d'un humorisme més fi i oportú, puix que dilueix

Bartomeu Soler
per Daniel Masgoumiery

força el desenllaç que sense tal entretec potser ens semblaria tarat d'excessiu sentimentalisme acomodatici.

Molt acurada i justa la interpretació de les Sres. Vila i Maria Morera; el Sr. Daví defensà molt discret el seu paper, més difícil per manca de grans contrastos; molt justos els senyors Gimbernà i Ventayols, per bé que al primer

li recomanariem el gest més sobri i, al segon, combatre el to declamatori de certes frases.

La presentació escènica, discreta.

El Sr. Soler fou cridat a les taules després de cada acte.

A. ROSICH CATALAN.

TEATRE ESPANYOL -22 Desembre.- Estrena de «Papitu»... Santpere», revista en dos actes de Joaquim Montero amb música d'una infinitat de mestres

Si nosaltres tinguéssim seixanta dos anys, com va dir en Montero que tenia, en finalitzar la representació de la seva obra, ens els estiméssim i volguéssim que el públic ens els respectés, no ens hauríem atrevit a donar una obra com aquesta.

Malgrat els alts i baixos de la vida artística d'en Montero, quan d'ell es parla sempre resta viu el record d'alguna cosa que, com actor, havia fet i aleshores alguna de les seves falles que com autor també ens ha donat les hi podem perdonar, però és que ara l'ha feta massa grossa. Adreçant-se al públic va dir que ara començava una nova vida d'autor i escriuria moltes obres com aquella. Nosaltres ens atrevim a aconsellar-li que no ho faci si no vol que un dia el públic li trenqui el

respecte que es mereix i el marc dels quadros de les seves futures revistes.

Si bé és veritat que un home quan esdevé vell, particularment, pot tornar-se d'un to verd molt pujat, també és cert que no ho ha de fer davant del públic si no vol ésser-ne la riota i rebre'n les conseqüències.

Nosaltres ho compremem tot al teatre: ho compremem i ho admetem, però sempre que ens sigui donat artísticament i no com ho ha fet en Montero en alguns dels quadros de la seva darrera revista. Especialment el tercer del segon acte ens va indignar, no ja pel públic d'aquella casa que pel que vaig veure s'ho empassa tot, sinó per en Montero mateix.

Tot es pot escriure en aquest món, però posar-ho en assaig i trobar dues senyores que s'avinguin a presentar-se davant del públic a fer i a dir certes coses, francament, ho trobem inconcebible. El mateix diem dels senyors, perquè una vida d'actor no s'ha de malmetre d'una manera tant llastimosa.

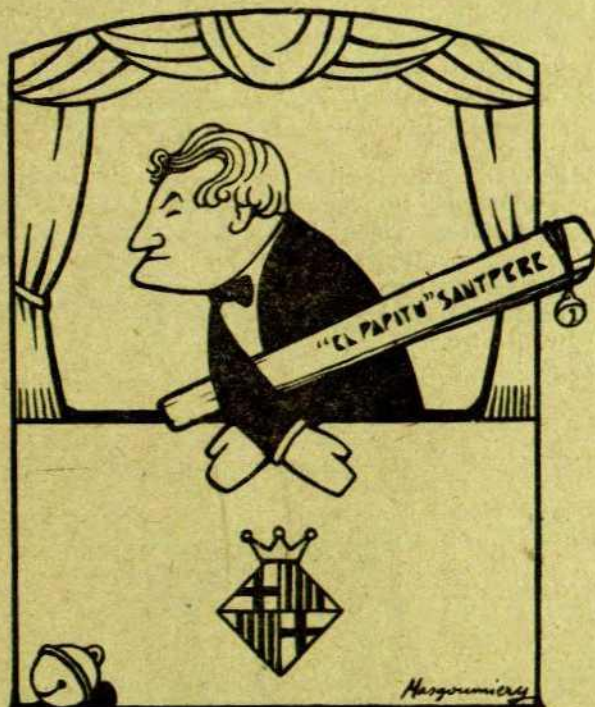
Si de Madrid ens venen revistes amb tipus de certa mena, en el nostre teatre no els hauríem d'admetre, especialment de mans d'en Montero, la vida artística del qual no li dona dret a pendre's aquesta mena de llibertats.

En Montero en aquesta revista ens ha donat dos quadros veritablement endevinats: especialment el del «Cabaret», fet amb molta traça i amb un sentit d'agredolç molt escaient. És així com voldríem veure en Montero.

La resta de la revista no fa fred ni calor: passa com tantes altres coses que en aquella casa s'escolen sota la rialla grassa d'un públic que se sent satisfet d'allò que l'autor li dona. La fina ironia que en Montero ha posat en el quadro d'en Pitarrà i que la trobem un encert, el públic no l'enten ni, si l'entenia, hi posaria cap mena d'interès.

L'empresa ha muntat l'obra amb luxe i ben apropiadament, encara que algun dels decorats no correspongui als desitjos de l'empresa ni del públic.

Els actors anaven una mica coixos i pescant les paraules de l'apuntador que arribaven perfectament clares a oïdes dels espectadors.

Joaquim Montero
per Daniel Masgoumiery

Volem, però, remarcar el treball d'en Santpere en molts moments i també el d'en Nolla i l'Arteaga, els quals, en el quadre del «Cabaret», estigueren justíssims, fent i dient llurs papers amb una veritat digna d'elogi.

Els demés artistes no fan res més que ajudar i no s'en surten del tot malament.

Nosaltres voldriem que un dia, quan a un actor o actriu se li donés un paper de tan baix to com els que foren repartits a alguns artistes de l'Espanyol, tinguessin l'alt sentit moral de retornar-lo. Així no tindriem la pena de veure com a una actriu de caràcter tan notable com la Sra. Faura, se l'obliga a fer coses que no hauria d'haver volgut fer. El mateix diem del Sr. Alarma, al qual havem de censurar el que encara accentués la nota d'una manera tan poc polida.

I ara voldriem saber perquè la nostra premsa ha alabat l'obra sense aquelles reserves que nosaltres hi fem, quan hi han coses que no es poden admetre en una crítica seriosa i filla d'un pensament que es preocupi de recomanar a la gent allò que li cal anar a veure i allò que li cal rebutjar sense miraments.

GUILLEM DE MONTALT.

Ara de poc ens han assegurat que els quadros que en aquesta crítica es censuren han estat ja retirats de l'escenari de l'Espanyol. Ens en alegrem, desitjant que el bon criteri s'afirmés en aquella casa, en la qual hi ha elements que poden fer moltes coses dignes del nostre públic. — G. de M.

Informació de la setmana

Teatre Parthenon

La companyia Pujol-Fornaguera ha posat en escena la comèdia en tres actes, de J. M.ª Folch i Torres, «D'aquesta aigua no en beuré», en la qual feu les delícies de la distingida concurrència que emplenava el local, el Sr. Fornaguera en el paper de «Senyor Mirons», car el caracteritzà a la perfecció i el digué amb una sobrietat encisadora.

Els demés que hi prengueren part ajudaren a fer un conjunt acabat i val a dir que la comèdia va plaure força.

Les Sres. Pujol, Guart i Arquer, encertades; les germanes Hossas, malgrat els papers secundaris que en la comèdia tenien, ens van agradar i es feren aplaudir. El Sr. Vinyalonga, justíssim de gest i d'expressió. El mateix hem

de dir del Sr. Estivill. En quan al Sr. Serrat, ens plau manifestar que cada dia ens agrada més, car la seva comicitat no és gens apallassada, lo qual és molt d'elogiar, tant més quant malgrat les moltes simpaties que va conquerint, té prou dignitat artística per a no abusar-ne.

Els Srs. Pujol, Domènec i Munté ajudaren a que fos un èxit l'obra de J. M.ª Folch i Torres, el qual tingué de presentar-se al final a participar, entre els intèrprets, de l'ovació que el públic els tributà.

La presentació bona; el decorat, de Vicents Lluis, de molt efecte.

Per a demà anuncien el drama «El Pubill», de Frederic Soler.

Coliseum Pompeia

En aquest teatre, fa dies que hi actua la companyia Oliva-Ferrer i ben a desgrat nostre no n'hem parlat, per no haver obert les portes d'aquell escenari al nostre Teatre Català, no sabem per quins motius, malgrat saber per part d'alguns abonats que els hi plauria molt. Es d'esperar que els directors de la companyia, tenint en compte els notables elements de que està formada i el bon desig que en aquest sentit ha animat sempre a la catalaníssima barriada de Gràcia, amb un xic de bona voluntat no permetran que el nostre teatre resti oblidat, fent-li els honors que es mereix. Si ara han tingut la satisfacció de veure la sala d'espectacles plena per aplaudir l'acurada presentació de «Els Pastorets», del nostre company J. M.ª Folch i Torres, i amb motiu d'aquestes representacions anuncien l'organització del Teatre per infants, els dissabtes a la tarda, no cal dir que davant d'aquestes iniciatives, seria molt lloable i tindrien el nostre més entusiasta aplaudiment, si les representacions corrents dels diumenges, fossin alternades amb les obres més escollides del nostre teatre.

De la poesia lírica a la dramàtica

I

La denominació de poesia lírica, es diu que prové del nom de l'instrument — la lira — amb què era acompanyada la recitació de poesies o poemes, pels rapsodes, joglars, trovadors, etc. Ha restat aquesta denominació com a expressió de musicalitat, i així s'anomenen les manifestacions artístiques musicals, i líric devé sinònim de musical. Així és en efecte. Les poesies que anomenem líriques tenen una essència musical. Donen una importància preponderant a l'harmonia de forma, a l'eufonia del vers; sovint són d'una imprecisió de concepte; permeten la divagació; poden ésser d'una execució no preconcebuda, sols obeint a un impuls de l'ànima, a un esplai del sentiment, a un desig de cantar, d'alliberar-se, ja sia expressant la pròpia joia o la tristor. Així, es poden denominar aquestes curtes composicions: cançons, balades, etc. Fora d'aquesta denominació i d'aquest to, que en podríem anomenar lleuger, encara subsisteix la lírica, perquè és lirisme tot ço que expressa un estat subjectiu, un estat interior; el lirisme es transcendentaltza. Potser que hagi deixat d'ésser una expressió del sentiment amorós, en sos diferents matisos: de possessió, de pèrdua, d'enyorança, etc., i que sia una contemplació de la pròpia ànima, acostant-se a un misticisme, o entrant de ple en ell, esguardant-la sota un caire d'eternitat, fent-se una confessió rilmada, una filosofia no sistematitzada, mostrant la pròpia ànima nua, fent nu soliloqui, o parlant amb Déu. El « Cant espiritual », de Maragall, entre els nostres, n'és un excel·lent exemple, i d'altres místics manifestos, de la literatura castellana: Santa Teresa, Fra Lluís de León, Sant Joan de la Creu, etc.

Aquest sentiment amorós, amb les mateixes característiques del sexual: de possessió, de pèrdua o d'enyorança, es pot referir a la pàtria, al sentiment patriòtic, al ressò que té en l'ànima individual aquest sentiment col·lectiu, que és un mateix sentiment engendrat per una mateixa pàtria en tots els seus fills que senten amor per ella.

La expressió d'aquests sentiments personals, individuals, de que parlem, gairebé expressats d'una manera espontània, no premeditada, com una expansió o necessitat de la pròpia ànima, sembla que no podrien tenir un interès per a ningú que no fos el propi cantor, car sovint no hi ha falla que li doni relleu; sols la música del vers el realça i el fa de bon oïr. Emprò llevat de l'interès per la falla o argu-

ment en una composició, que això ja entra dins la dramàtica, la lírica conté un interès pels demés homes, a més de l'autor, perquè aquest, expressant el seu cas personal, truca al cor dels demés homes, que també senten com ell, i interpreta llurs sentiments; és com si el poeta fos el que exterioritza els sentiments del lector o oïent, i sovint aquest exclama que el poeta ha estat fidel intèrpret de ço que ell sentia.

Mes aquest interès, innegable, entre nosaltres catalans, ara el té doblement, ja que els nostres poetes, quan mereixen dir-se així, fan la feina de restauració, purificació i reviscolament de la nostra llengua.

No ja com a designació d'una modalitat literària, d'una mena de composicions poètiques, escau la denominació de « lírica » o « musical » a la paraula, a la expressió literària o poètica, la qual equipara aquesta art a la expressió purament per sons que és la música sense una expressió directa i concreta, o sia quan no és ajudada de la literatura: com és en les cançons, poemes musicals sobre una obra literària i drames lírics, ja que el valor transcendental del lirisme no es refereix únicament als sons de la música, sinó a la seva puresa, a la seva elevació, a la seva noblesa, considerant per tant la música per antonomàsia l'art més desvinculada de la matèria, quan és noble i intelligent, ja que la mateixa música, l'expressió per sons, quan la mou la turpitud, pot donar la expressió de ço que és groller i baix. La música per a ésser pura ha de tenir un fons líric, ja que el lirisme, que al capdell no és altra cosa que poesia, es troba en totes les arts: la pintura, l'escultura, l'arquitectura, la literatura i la música, i en totes les derivacions o arts anomenades menors. Doncs, el sentit de lirisme, més que res, es refereix a aquest sentit noble, espiritual, alliberador de baixeses, en què la expressió no s'arrogeja orbament, sense idealitat, transcendència ni gràcia, sinó aladament, lliure del desgast i depreciació que l'hi pot imprimir, adulterant-la, l'ús corrent i fred; retornant als seus legítims i màxims furs, amb tota la seva plenitud i força primitives.

El lirisme és l'assoliment d'aquell grau de cristallització que dóna a l'obra les qualitats de transparència, duresa i lluminositat i la preserva de corruptibilitat, fent-la semblant a una gemma; per això el llenguatge líric o poètic empra tan sovint per a comparacions morals o humanes, com a símbol de màxima puresa i riquesa, els símls de les gemmes; així: l'aubada encesa, sangonosa, vermella, és un pa de robins; la posta morada, com rics mantells de porpra arrocegant-se, és un ròssec d'ametistes; el prat tendre, fresc i delitós, és

un deixatament de maragdes; en el blau intens, com un mantell virginal, del mar i del cel, hi ha diluïda i transfosa la turquesa, com terròs de sucre en un vas d'aigua, on cada partícula del líquid element s'ha impregnat totalment d'una partícula germana, de dolçor; així, en la campana cristallina del cel, hi ha transfós la transparència i brillantor, en cada partícula de l'imperceptible i impalpable element. I la Bondat, la Justícia, la Veritat, la Bellesa, brillant amb tota sa puresa i nuesa, són el diamant.

Es clar que la brillantor exterior enlluernadora, brillantor de vernís, no s'ha de confondre amb el lirisme que és lluminositat que traspua al exterior, empenya per la que nia a dintre,

que n'és promotora; és la llum que fan la veritat, la justícia, la bondat, la bellesa moral, que resplandeixen a fora per mitjà de la forma, únic mitjà d'expressió, donant-li qualitat, privant-la d'ésser una forma buida, una pura closca, una clofolla sense contingut a la qual no concedim valor. Es la força de les virtuts morals que enclou, que dona valor, que aguant, la forma, tivant i gens baldera, donant-li aqueixa brillantor de forma cenyida, sentint-hi bategar la vida, com una pell que emmotlla i recoberix el cos, accentuant-ne la musculatura i l'arrodoniment dels membres i faccions, fent-les intensament expressives i penetrants.

JOAN PARDELLANS.

TEATRE CATALA "AMATEUR"

FEDERACIO CATALANA DE SOCIETATS DE TEATRE "AMATEUR"

II CONCURS DE TEATRE CATALA AMATEUR

Diumenge, dia 8 de gener, a les cinc de la tarda correspon actuar a la companyia «Aficions d'Art» de Cardedeu. Aquest elenc està dirigit per Joan Brutau Sala i representarà «La mort», de Pompeu Crehuet (imposada) i el segon acte de «Terra Baixa», d'Angel Guimerà (lliure elecció).

El dia 15 concursarà l'elenc dramàtic de l'«Orfeó Calellenc», de Calella. El dirigeix Josep Pera Masó i representarà «La mort», de Pompeu Crehuet (imposada) i el segon acte de «La llar apagada», d'Ignasi Iglésias (lliure elecció).

El dia 18 actuarà el grup lliure-dramàtic del «Casino L'Aliança del Poble Nou» que dirigeix Joan Pons Casafont. Representarà: «Un cop d'estat» de J. Pons i Pagés (imposada) i el tercer acte de «La bona gent», de Santiago Rossinyol (lliure elecció).

El Consell directiu de la «Federació Catalana de Societats de Teatre Amateur» es reunirà el vinent dilluns, dia 2, i després d'aquesta reunió es faran públics els jurats i conferenciants per a aquestes representacions i possiblement el calendari establert per a les actuacions de les companyies que han de venir a representar a Barcelona i amb caràcter privat.

Els amateurs en possessió del carnet d'identitat, a la presentació del mateix, tenen lliure entrada a totes les sales d'espectacles on es celebrin representacions de concurs amb caràcter no privat, sense dret a seient.

Informació

BARCELONA

AGRUPACIO MUSICAL FONT-SERRAT (C. Igualtat, 222, S. M.). — La diada de Nadal, el notable Elenc dramàtic de l'Agrupació, que dirigeix Jaume Albert, va posar en escena el melodrama en 4 actes i

un pròleg «Don Joan de Serrallonga», de Víctor Balaguer, interpretat per la Sra. T. Serradell, senyoreta Coloma Moreno i els senyors J. Albert, A. Rivero, F. Gener, R. Xalmet, J. Marieges, D. Grosset, T. Vila, A. Pallarès, A. Rimbau i M. Ballesta.

S'estrenaren quatre decoracions pintades expressament per a dita obra pels associats Ricard Rivero, Jener i Balús.

CASAL GRACIENC NACIONALISTA. — La Companyia Claramunt-Munté, posà a prova l'entusiasme dels elements que componen la seva formació i sense reparar el sacrifici que representa pels aficionats estudiar i assajar dues obres seguides, han posat aquests dies de Nadal, la comèdia en tres actes, de Conrad Colomer, «La casa tranquil·la» i el drama d'Angel Guimerà, «Terra baixa».

«La casa tranquil·la» fou executada amb tota la discreció de que fan gala els que hi prengueren part, fent passar una bella estona al públic que emplenava la sala. La senyora Ortega i la senyoreta Sampere es portaren bé, el mateix que els senyors Munté, Brunet, Puigdoll, Claramunt i Prats.

A la tarda del dia 26, representaren «Terra baixa» que el públic com sempre, aplaudeix amb entusiasme com també l'esforç de tots els que hi prengueren part, car tots hi posaren la màxima voluntat per a situar-se al nivell de llurs respectius papers. La «Mari» que ens va fer la Sra. Pi, malgrat l'extraordinari esforç que era per ella fer un paper d'aquella envergadura, per

bé que tingué moments inspirats, n'hi hagué d'altres que per manca de matisació, restaven bon xic apagats i no tenien el relleu que les situacions exigien. La senyoreta Pi en la «Nuri», en hauria agraït molt si hagués sabut extreure la ingenuïtat en el gest i en l'expressió de la cara, ja que això és l'encís d'aquella «Nuri» que va forjar el mestre, lo qual no li ha d'ésser difícil aconseguir, puix la seva figura es escaient per fer-la bé. Les senyoretas Sampere i Martín no sempre tingueren la picardia característica en els tipus que representaven, encara que se'n sortiren bastant bé.

El senyor Claramunt en el «Marello», just en els moments brutals i en els de amorosa dolcesa, però un xic estrident de vegades, puix sense adonar-se'n era tant el desnivell d'entonació de la seva veu en relació a la de la seva companya «Maria» que aquesta, per més que s'esforcés no reexia i restava apagada i això un actor cal que ho tingui en compte, car les situacions no són de un sinó de tots els que s'hi troben. Fora d'aquest desnivell, el varem trobar senzillament notable i digne d'ésser aplaudit. El qui no ens va agradar gaire per la seva dicció un bon xic massa afectada i per tant mancada de naturalitat, fou el senyor Riera que feia el «Sebastià», encara que de gest i de figura tingué alguna escena brillant.

Un elogi ben merescut hem d'adreçar al Sr. Munté, que ens ha demostrat en la interpretació de l'«avi Tomàs» que la seva intuïció dramàtica té una trajectòria ben estimable. L'hem vist en papers ben diferents i en tots excel·leix. Els senyors Laboria i Prats que, respectivament, feien el «Xex» i el «Mossen», compliren igual que els demés.

La presentació no podem dir bona, per alguna falla de detalls, i com que avui ens plau dir que hi ha companyies d'amateurs que hi posen una extremada cura en aquest punt, cal que siguem exigents en benefici de llurs actuacions.

CATALUNYA A. A. — Per les diades de Nadal i Sant Esteve, l'«E. lenc Catalunya», posà en escena la comèdia «Sullivan» i «Un milionari del Putxet».

En la primera de les esmentades obres, refermà les seves dots artístiques el senyor Enric Sánchez, que en el difícil rol de «Sullivan», estigué correctíssim. El segon acte, el de més responsabilitat per a l'actor, fou dit pel Sr. Sánchez

amb una ponderació tan justa que li valgué una ovació.

Actuació de veritable actor fou la de Xavier Singla i la de Manuel Sánchez, director del quadro. Contribuïren a l'èxit de l'obra, a més de la Sra. Callejas, el Sr. Franco, sempre just, J. M. Alemany i Modest Robrenyo admirablement caracteritzat.

Cal remarcar l'actuació del senyor Gandarà que en un insignificant paper de criat ens feu preveure excel·lents qualitats d'actor.

La presentació, esplèndida. La direcció afirmà de nou el seu prestigi.

En «Un milionari del Putxet», ens sorprengué l'admirable conjunt d'aquesta disciplinada companyia. Tots actuaren com uns vertaders actors i en les escenes de conjunt hom endevinava la mà mestra de Manuel Sánchez. Si bé tots quatre actes obtingueren una interpretació justíssima, el millor de tots fou el primer, també el presentat amb més propietat.

Si bé, com hem dit al començament, tots estigueren inmillorables, volem destacar el treball de les senyoretas Callejas, Prunell i Peris i el de les actrius amateurs senyoretas M. Font i R. Blanch. La senyoreta Blanch estigué deliciosa, i fora interessant que les seves actuacions esdevinguessin més seguides.

El senyor Singla assolí un èxit interpretant el personatge central de l'obra. E. Sánchez donà vida al «Miquel» i en el tercer acte escoltà una ovació. Franco, Alemany i Sánchez (M.) ajustats com sempre, Robrenyo i Gandarà bé. Mercader, Roca i Parés discrets.

En R. Prats, element valuós de la dissolta companyia Claramunt-Adrià, interpretà el «Negre» amb una realitat tan viva que les seves intervencions foren aplaudides pel públic. En Manuel Sánchez, admirable en tots conceptes.

FOMENT AUTONOMISTA CATALA. — El dia de Sant Esteve, el quadro escènic d'aquesta societat, que tan encertadament dirigeix Andren Guixer, posà en escena la tragèdia en tres actes d'Angel Guimerà «La boja».

Aquesta interessant obra, poques vegades representada per les dificultats de trobar una interpretació que sàpiga encarnar aquella «Joana» plena d'esculls i d'una intensa vibració. La Sra. Lliteres, encarregada de fer-la, va superar-se i posant el seu servei tota la seva ànima d'artista, aconseguí fer-se aplaudir essent digne dels més grans elogis el Sr. Permanyer i Folch. L'acompanyaren amb dignitat, els senyors

Borralleres, Enric, Mingo, Solsona, Bargalló i Duran.

El públic, complagut de la representació, no es cansà d'aplaudir a cada final d'acte.

Per a diumenge, dia 1.er de Gener, anuncien «El Cardenal».

ORFEO GRACIENC. — En el teatre d'aquest «Orfeo», va representar-se el dia de Sant Esteve la comèdia «Flors i Papellones» de Lambert Escaler. Fou interpretada amb molta gràcia per les senyores i senyoretas Llorens, Rovira, Font, Hortal i Cerdà i no cal dir que els Srs. Gimenez, Morea i Duch, jugaren les escenes de més comicitat que l'obra porta, amb forsa discredito, fent que els espectadors celebressin els acudits i sortissin satisfets de la comèdia i dels seus intèrprets. Els senyors Valls, Velat, Madorell, Ribas, Coves i Virgili encertaren a donar el major relleu a la representació.

La presentació i moviment de figures, sota la direcció del senyor Gimenez, dignes d'elogi.

Per fi de festa, posaren la comèdia «Els aprensius», de P. Bertrana, la qual divertí força a la concurrència que empenava el local.

MANLLEU

«UNIO CHORAL». — La Companyia «Amics del Teatre» que dirigeix Joaquim Callis, ha representat, amb notable encert, «El Mistic», de Santiago Rossinyol. El públic aplaudí algunes situacions de l'obra i al final de cada acte tingué d'aixecar-se moltes vegades la cortina. Sobresortiren els senyors Pere Marcé, en «Mossen Ramon» i el veterà actor Joan Sellés, en «Mossen Joan». També compliren molt bé les actrius Sra. Joana de Boix i Srta. Pepeta Boix, molt ben secundats tots per la resta de la companyia.

La direcció, excel·lent i ben atinada.

MOLINS DE REI

FOMENT AGRICOLA, INDUSTRIAL I COMERCIAL. — Sota l'expert i intel·ligent direcció de Josep Cariteu, la notable agrupació «Estudi d'Art Dramàtic», ha donat, la diada de Sant Esteve, una selecte funció teatral, representant el poema dramàtic «La corona d'espines», de Josep M.ª de Sagarra.

La interpretació fou perfecta, talment com acostuma dita Companyia i fou corresposta per l'unànime aplaudiment del nombrós públic que hi assistí i que va sortir satisfet.

Anotem, per ordre de repartiment, els intèrprets que, sense distinció, es feren dignes de les ovacions amb què fou premiada la llur actuació: Sres. Josefina Funé, Concepció Badia, Joana Maimó, Maria Rovelló i senyors Josep Julià, Lluís Puiggari, Jaume Marsé, Francesc Julià, Mateu Janés, Climent Clech i Antoni Parellada.

Com a fi de festa es posà en escena el sàinet «Total rest...», de Giral i Campmany.

SANT JAUME DELS DOMENYS

TEATRE DE JOAN GUELL. — Ha actuat per primera vegada en aquest local la notable Agrupació dramàtica Escoté-Vicens, amb la representació de «El Mistic», de S. Rossinyol.

Excel·liren en la interpretació la Sra. Concepció Vicens i el senyor Ricard Escoté, molt ben secundats per les senyoretes Roser Reguart, Montserrat Reboné i els senyors S. Pelegrí, F. Català, R. Escoté Vicens, Costa, F. Català, O. Escoté, J. Vidal i F. García.

La representació complagué d'una manera extraordinària al nombros públic que hi assistí, obligant, en mig d'entusiastes aplaudiments, a aixecar diverses vegades el teló i a què el director Sr. Escoté adreçés unes sentides paraules de agradament.

SANTA COLOMA DE GRAMANET

SOCIETAT CULTURAL «EL PORVENIR DEL FONDO». — El dia 17 va debutar en aquesta entitat la senyoreta Josefina Martínez, amb la divertida comèdia «La capseta dels petons», sota la direcció de Jacint Socías.

VIC

Amb motiu de celebrar-se a Sant Eulàlia la festa major d'hivern, va tenir lloc una funció extraordinària per la notable Companyia Subirana, en la qual es representaren les obres «Terres enllà» i «L'amor perseguit».

Tots els actors i actrius que hi prengueren part assoliren un grandíolós èxit. Formaven l'elenc les senyores Elvira Coma i Roser Font i els senyors Subirana, Casanovas, Berenguer, Coma, Soler i Mairà.

GRANOLLERS

CENTRE CATOLIC. — Durant els dies de Nadal i Sant Esteve, han estat donades representacions dels tradicionals «Pastorets» a càrrec del notable grup d'aficionats

«Joventut Artística». L'obra és la popular d'en Josep M. Folch i Torres amb música del mestre Esquerrià; amb el famós quadre «Les calderes d'en Pere Botero». Els ballets i sardanes a càrrec del «Esbart de Dançaires Granolleris».

La concurrència ha estat extraordinària i els aplaudiments, si bé merescuts, encara més extraordinaris.

El repartiment ha estat com segueix: «L'avi», Esteve Reverter; «Roc» i «Simeó», Miquel Arenes; «Martinet» i «Joanot», Josep Melillas; «Lluquet», Lleó Miralles; «Rovelló», Laureà Ribó; «Sant Miquel», Joan Vilagell; «Satanàs», Ramón Gomez; «Lucifer», Josep Parera; «Sant Gabriel» i «La Supèrbia», Josep Llobet; «Sant Josep», Ignasi Puigdemolas; «Getsè», Josep Bellot; «Jepó», Octavi Tàpies; «Anam», Joan Grau; «Ismael», Josep Estapé; «Geremies», Adolf Crovelles; «Pastorets», Francesc Fainé; «La Ira», Marian Puig; «La Golosina», Joan Miralles; «L'Enveja», Marian Gaudix; «La Luxúria», Julià Miralles; «L'Avarícia», Josep Dalmau i «La Peresa», Francesc Tort. Tots ells compleixen a maravella el treball comiat en llur paper.

Per cap d'Any anunciem una altra representació dels repetits «Pastorets». Novament augurem l'èxit.

ORFEO GRANOLLERÍ. — L'«Esbart Artístic» ha donat una magnífica representació de les obres en un acte «Deixebles de Sherlock Holmes», comèdia de Josep Asmarats; l'episodi dramàtic «Jordi Frim», de Josep Buigas i la tragèdia de Conrad Roure «El quarto dels malts endressos».

Hi prengueren part els senyors Salvador Mitjà, Pere Molins, Joan Elies, Francesc Riera, Joan Pou i Josep Antiques.

El públic apleuà el treball dels components del «Esbart» i es situà segons l'ambient de l'obra.

Noticiari

Degut a l'aglomeració de correspondència, motivada per les festes nadalenques, havem rebut amb retard un bon nombre d'informacions, les quals aniran en el número proper.

Abans d'ahir, dijous, dia 20, es celebrà amb extraordinària brillantor la vetllada inaugural de les sessions íntimes de la

«Companyia Belluguet», en el suntuós Estudi-Museu Masriera, suava reformat.

Els notables elements que componen els «Bellugets» i que dirigeix el senyor Lluís Masriera, representaren d'una manera perfecta «Els vitralls de Santa Rita».

La setmana vinenta parlarem amb la deguda extensió d'aquesta impressionant i inoblidable festa d'art.

En un dels propers números començarem la publicació d'una sèrie d'articles sobre l'interessantíssim tema de «L'art d'interpretar comèdies», pel reputat escriptor i actor Enric Lluelles.

En aquests escrits, d'una imponderable vàlua documental i educativa, l'Enric Lluelles hi ha fixat els seus notables estudis sobre la matèria i dels quals ja n'havia donat un tast en conferències celebrades en diverses entitats culturals.

El nostre volgut confrare «Diari de Mataró», ha publicat un magnífic número extraordinari amb motiu de les festes de Nadal.

Entre el nodrit i triat sumari que conté, cal remarcar una enquesta sobre Teatre «Amateur» feta entre els diversos grups d'aficionats que actuen a Mataró. Hi ha interessants manifestacions de Tomas Ribas i Julià (autor i actor) i dels dirigents dels quadros escènics de la Societat «Iris», Companyia «Renaixement», Societat Ateneu Popular, Cooperativa del carrer Fermí Galán i Circol Catòlic d'Obrers, les quals amb molt de gust reproduïm si no ens manqués l'espai.

Unicament caldria objectar l'injustificat de les reserves i retards que algunes de les Companyies consultades oposen a la «Federació Catalana de Societats de Teatre «Amateur» i als concursos convocats per la mateixa, els quals creiem obceixen únicament a una defectuosa informació referent al funcionament i finalitat de la benemèrita entitat agrupadora dels elements de teatre «amateur» de Catalunya.

Imp. Ràpides Valls, Tàpies, 4

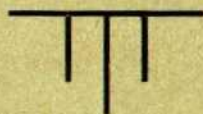
Teatre Català

REVISTA SETMANAL IL·LUSTRADA

16 pàgines de text :: 4 pàgines de cobertes :: Nombrosos gravats

Col·laboració dels millors escriptors i artistes

SURT ELS DISSABTES

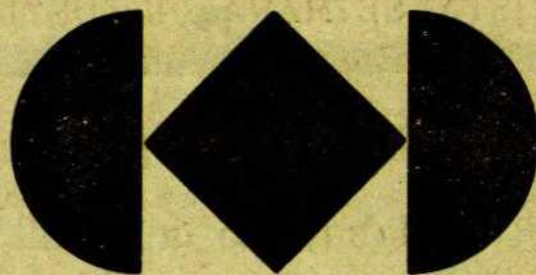
EL NÚMERO ORDINARI VAL 30 CENTIMS

Subscripció: Catalunya 3'50 pessetes trimestre Fora de Catalunya . . . 9 pessetes semestre

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Carrer de les Tàpies, 4.-Telèfon 16264. BARCELONA

DISPONIBLE

OBRES COMPLETES IGNASI IGLESIAS

VOLUMS PUBLICATS

- I **Els Emigrants i La Festa dels Ocells**, amb un estudi crític, per Ambrosi Carrión.
- II **Els conscients i El cor del poble**, amb unes paraules de Maragall.
- III **Pocsies**, precedit de "La lírica de N'Iglésias", per E. Guanyavents.
- IV **Els primers freds (trilogia) i Gira-sol**.
- V **En Joan dels Miracles i La Resclosa**, amb un pròleg de J. Estadella i Arnó.
- VI **Les Garses i L'home de palla**.

VII **Treballs en prosa**, amb pròlegs de Ventura Gassol i J. Pous i Pagès.

VIII **Els vells i Fructidor**, amb un pròleg de Pere Corominas.

AMICS DEL TEATRE CATALA,
ADQUIRIU-LOS. ELS TROBA-
REU EN TOTES LES LLIBRE-
RIES

Adquiriu el volum IX.*

L'Alosa i La fal·lera del amor (inèdita), amb un treball de Prudenci Bertrana, titolat "Ignasi Iglésias i els Infants"